

DİN EĞİTİMİNDE İÇERİK OLUŞTURMA VE KİŞİSELLEŞTİRİLMİŞ ÖĞRENME ARACI OLARAK CHATGPT

Yakup KAYA *
Elif ELİYATKIN**

Makale Bilgisi

Makale Türü: Araştırma Makalesi, **Geliş Tarihi:** 11 Kasım 2024, **Kabul Tarihi:** 20 Kasım 2024, **Yayın Tarihi:** 31 Aralık 2024, **Atf:** Kaya, Yakup. Eliyatkin, Elif. "Din Eğitiminde İçerik Oluşturma ve Kişiselleştirilmiş Öğrenme Aracı Olarak ChatGPT". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 24/3 (Özel Sayı: Yapay Zeka ve İlahiyat: Yeni Paradigmalar Aralık 2024): 615-646.

DOI: 10.33415/daad.1582922

Article Information

Article Types: Research Article, **Received:** 11 November 2024, **Accepted:** 20 November 2024, **Published:** 31 December 2024, **Cite as:** Kaya, Yakup. Eliyatkin, Elif. "ChatGPT as a Tool for Content Creation and Personalized Learning in Religious Education". *Journal of Academic Research in Religious Sciences* 24/3 (Special Issue: Artificial Intelligence and Theology: New Paradigms, December 2024): 615-646.

DOI: 10.33415/daad.1582922

Öz

Yapay zekâ (YZ), eğitim dâhil hayatımızın birçok alanında kapsamlı etkileri olan önemli bir teknolojik yeniliktir. Din eğitimi ise bireylerin manevi gelişimini destekleyen ve toplumsal değerlerin aktarılmasında kritik rol oynayan bir disiplindir. Bu çalışma, özellikle ChatGPT'nin, ortaokul 5. sınıf seviyesinde din eğitimine uygulanabilirliğini incelemektedir. Çalışmada YZ teknolojilerinin tarihsel gelişimi

* Sorumlu yazar, Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, yakup.kaya@adu.edu.tr, Orcid: orcid.org/0000-0002-1838-6007, Katkı oranı: %50 / Responsible Author, Asst. Prof., Aydın Adnan Menderes University Faculty of Theology, yakup.kaya@adu.edu.tr, Orcid: orcid.org/0000-0002-1838-6007, Contribution rate: 50%.

** Bağımsız Araştırmacı, elifelyatkn@gmail.com, Orcid: orcid.org/0009-0001-8692-4153, Katkı oranı: %50 / Independent Researcher, elifelyatkn@gmail.com, Orcid: orcid.org/0009-0001-8692-4153, Contribution rate: 50%

özetlenerek, üretken dil modellerinin insanlık için önemli bir dönüm noktası olduğu ve eğitsel süreçleri yeniden yapılandırma potansiyeli taşıdığı savunulmaktadır. ChatGPT'nin ders içerikleri oluşturma, kişiselleştirilmiş öğrenme süreçleri geliştirme ve öğrenme deneyimlerini zenginleştirme gibi alanlardaki katkıları detaylandırılmıştır. Ayrıca bu teknolojilerin, öğretim süreçlerini daha verimli, dinamik ve erişilebilir hâle getirebileceği vurgulanmıştır. Araştırmada nitel bir yöntemle ChatGPT'nin içerik üretme, sorulara cevap verme ve etkileşim kurma yetenekleri uygulamalı olarak test edilmiştir. Sonuçlar, YZ teknolojilerinin öğrenci ilgisini artırma, kavramları sadeleştirme ve öğretmenlerin yükünü hafifletme gibi olumlu etkilerini ortaya koymuştur. Ancak etik ve pedagojik riskler de belirlenmiştir. Bu bağlamda, din eğitiminde YZ'nin etkili ve bilinçli kullanımına yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Din eğitimi, Yapay Zekâ, ChatGPT, İçerik Oluşturma, Kişiselleştirilmiş Öğrenme.

ChatGPT as a Tool for Content Creation and Personalized Learning in Religious Education

Extended Abstract

Artificial Intelligence (AI) refers to the creation of systems designed to replicate human cognitive abilities, such as reasoning, learning, and decision-making. Over time, the definition of AI has evolved as technological advancements have enhanced computational capabilities. John Haugeland described AI as an effort to make computers think, while Eugen Charniak and Drew McDermott viewed AI as the study of mental processes through computational models. Raymond Kurzweil defined AI as the art of creating machines that can perform tasks requiring human intelligence. Despite these varied definitions, all emphasize intelligent programming and human-like responses, forming the foundation for AI systems that perform tasks traditionally requiring human intelligence.

The development of AI has led to advanced technologies like natural language models, including OpenAI's ChatGPT. One significant application of AI is in education, where AI-based tools can revolutionize learning by providing personalized experiences tailored to individual students. Personalized learning adapts content and pathways to meet each student's needs, enhancing engagement and fostering deeper understanding. Additionally, AI can automate tasks like grading and assessment, allowing educators to focus more on direct student interaction and improving educational efficiency.

AI also enables real-time tracking of student progress, offering insights into skill development that are more precise than traditional methods. In online learning, AI-driven platforms can further enhance the educational experience by adjusting the curriculum based on individual needs and offering instant feedback, which helps students address learning gaps quickly and accelerates progress. In language learning, AI allows students to practice in an interactive, flexible, and personalized manner.

In religious education, AI tools like ChatGPT can enhance the effectiveness of instruction. Religious education plays a key role in the spiritual and moral development of individuals and transmitting core societal values. AI offers educators the opportunity to integrate technology into teaching, providing access to information and diverse methods for explaining complex religious concepts. AI can assist in content creation, helping educators enrich lessons and personalize learning experiences for students.

Religious education is not only about imparting knowledge but also encouraging reflection and spiritual growth. AI can support these objectives by providing tailored learning experiences that engage students more effectively. AI-powered applications can offer interactive lessons that address different learning styles, helping students better understand abstract religious concepts. AI tools can also assist in preparing teaching materials, guiding students through complex topics, and providing personalized feedback on their progress.

One of the key AI tools, ChatGPT, has the potential to revolutionize religious education by assisting educators in more strategic roles. With its ability to answer questions and offer instant feedback, ChatGPT creates a more responsive and adaptive learning environment. However, the use of AI in education also raises ethical concerns, including issues related to privacy, data security, content accuracy, and potential misinterpretations of religious texts. Ensuring the accuracy of AI-generated information is particularly important in religious education, where AI may struggle to fully comprehend the nuances and emotional aspects of religious teachings.

Given these limitations, AI should be seen as a complementary tool rather than a replacement for educators. Teachers play a critical role in fostering social and emotional connections with students and guiding their personal development. While AI can automate tasks and support personalized learning, the human aspect of education, particularly in areas like religious education, remains essential. Educators are uniquely qualified to understand students' biopsychosocial needs and provide the guidance necessary for their growth.

Looking ahead, the role of AI in religious education is expected to grow, and educators will need to develop both pedagogical and technical skills to integrate these tools effectively. AI's ability to provide personalized feedback will improve the learning experience, helping students better understand and internalize religious concepts. However, it is crucial to remember that AI cannot replace the emotional and social interactions between teachers and students, which are vital for spiritual and moral development.

In conclusion, while AI technologies offer significant benefits in terms of improving the efficiency of educational processes, educators remain irreplaceable in guiding students' learning experiences. AI tools like ChatGPT can support religious education by providing personalized content, immediate feedback, and enhancing engagement with the material. However, these technologies should be used as supplementary resources to support the work of educators, who are essential for fostering students' personal and spiritual growth. As AI continues to play a larger role in education, it is vital to maintain a balance between technological innovation and the irreplaceable human connection between teachers and students.

Keywords: Religious Education, Artificial Intelligence, ChatGPT, Content Creation, Personalized Learning.

Giriş

Din eğitimi, bireylerin manevi gelişimini destekleyen ve toplumsal değerlerin aktarılmasında önemli rol oynayan bir alandır. Bilim ve teknolojinin hızla geliştiği günümüzde, yapay zekâ (YZ)

(*Artificial Intelligence/AI*) gibi yeni nesil araçların bu geleneksel alanı daha etkili ve verimli hâle getirmeye katkısı göz ardı edilemez bir gerçektir. Din eğitime teknolojinin entegre edilmesi, bilgiye erişimi daha kolay ve hızlı hâle getirmekte; video dersler, interaktif uygulamalar ve sanal gerçeklik gibi araçlar, öğrencilerin konuları daha iyi anlamalarına ve öğrenme süreçlerinin çeşitlenmesine yardımcı olmaktadır. Teknolojik ilerlemeye paralel gelişen yapay zekâ tabanlı uygulamaların, özellikle dil modelleri aracılığıyla sunduğu içerik oluşturma ve kişiselleştirilmiş öğrenme çözümleri, din eğitimi alanında öğretmenlere ve öğrencilere önemli katkılar sunmaktadır. Din eğitimi, öğrencilerin dinî kavramları derinlemesine anlamalarını, bu kavramlar üzerinden düşünce üretmelerini ve manevi gelişimlerini desteklemeyi hedeflerken yapay zekâ tabanlı araçlar, özellikle ChatGPT (*Generative Pre-trained Transformer-GPT/Önceden Eğitilmiş Üretken Dönüştürücü*) olarak adlandırılan büyük dil modeli (*Large Language Model/LLM*) gibi uygulamalar, öğretmenlere içerik hazırlama ve öğrencilere rehberlik etme konusunda önemli bir destek sunmaktadır. Bu araçlar, eğitim süreçlerini zenginleştirerek öğrenme deneyimlerini daha çeşitli ve etkili hâle getirebilmektedir.

Yapay zekâ tabanlı uygulamalardan biri olan ChatGPT, öğrencilere anlık geri bildirim vermek ve onların sorularını yanıtlayarak öğrenme sürecini hızlandırmak suretiyle öğretmenlere daha stratejik roller üstlenme fırsatları sunmaktadır. Bununla beraber, söz konusu teknolojik uygulamalar sundukları fırsat ve imkânların yanında kişisel verilerin gizliliği ve güvenliği, içeriklerin doğruluğu ve güvenilirliği, algı yanlışları, kontrol kaybı ve olumsuz yönlendirme gibi bazı etik sorunların ortaya çıkmasına da yol açmaktadır.¹ Bu ve benzeri durumlara karşı dikkatli olunması ve önlem alınması halinde, yapay zekâ uygulamalarından eğitim süreçlerinde etkili bir şekilde yararlanmak önemlidir.

Yapay zekâ tabanlı araçlar, eğitimde büyük imkân ve yenilikler ortaya koysa da hem yaygın hem de örgün öğretim süreçlerinde eğitimcinin rolü her zaman kritik öneme sahiptir. Zira eğitimciler,

¹ Steffen Albrecht, "ChatGPT und andere Computermodelle zur Sprachverarbeitung – Grundlagen, Anwendungspotenziale und mögliche Auswirkungen" (2023), 80-81; Tarık Kabak - İsmail Kırbas, "ChatGPT With Risks And Opportunities", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 14/2 (31 Aralık 2023), 365-376; Kirsten Schindler, "ChatGPT oder Überlegungen zu den Veränderungen des Schreibens in der Schule", *MiDU - Medien im Deutschunterricht* 5/2 (2023), 4,15.

öğrencilerin biyo-psiko-sosyal ihtiyaçlarını anlama, motivasyonlarını artırma ve yönlendirme konusunda önemli bir role sahiptir. Yapay zekâ uygulamaları ise öğretmen ve öğreticilerin işini kolaylaştırır, destekler ve tamamlar ancak öğrencilerin kişisel gelişiminde ve anlamlı bir öğrenme deneyiminde yeterli değildirler. Çünkü eğitimde öğretmen öğrenci etkileşimi vazgeçilmezdir.

ChatGPT gibi yapay zekâ araçlarının ortaokul 5. Sınıf seviyesi öğrenciler için din eğitiminde eğitimcilere içerik oluşturma ve kişiselleştirilmiş öğrenme desteği sunmadaki potansiyelini araştırmayı amaç edinen bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, yapay zekâ teknolojilerinin ve ChatGPT uygulamasının tarihçesi ve gelişim süreci incelenmektedir. İkinci bölümde, günümüzde din eğitiminde kullanılan yöntemler ile eğitimcilerin karşılaştıkları zorluklar ve elde ettikleri fırsatlar ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde ise, ChatGPT'nin ortaokul 5. Sınıf düzeyindeki öğrenciler için din eğitiminde nasıl uygulanabileceği ve bu bağlamdaki işlevi örneklerle açıklanmakta; çalışmanın sonunda konuya dair değerlendirme ve önerilere yer verilmektedir.

Yapay zekâ ve uygulama tabanlı araçlardan ChatGPT'nin ne olduğu ve nasıl kullanıldığına dair literatürde çeşitli bilimsel çalışmalar yer almaktadır. Raymond Kurzweil'in *"The Age of Intelligent Machines"*,² Marvin Minsky'nin *"The Age of Intelligent Machines: Thoughts about Artificial Intelligence"*,³ John Haugeland'ın *"Artificial Intelligence: The Very Idea"*,⁴ Kürşat Arslan'ın *"Eğitimde Yapay Zekâ ve Uygulamaları"*⁵ ve Tarık Kabak ile İsmail Kırbaş'ın *"ChatGPT: Risks and Opportunities"*⁶ başlıklı çalışmaları yapay zekâyı farklı açılardan ele alan kitap ve makaleler arasındadır. Din eğitimi alanında sınırlı sayıda çalışma olmakla birlikte Gül Şenyaman'ın *"Arapça Yabancı Dil Öğretiminde Yapay Zekânın Geleceği: ChatGPT Örneği"*⁷ ve Sıdıka Nur Parlak'ın *"Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ile Öğretim Teknolojileri Bağlamında Metaverse'e"*

² Raymond Kurzweil, "The Age of Intelligent Machines" (MIT Press, 1990).

³ Marvin Minsky, "The Age of Intelligent Machines: Thoughts About Artificial Intelligence", *KurzweilAI.net*, (1990).

⁴ John Haugeland, *Artificial intelligence: The very idea* (MIT press, 1989).

⁵ Kürşat Arslan, "Eğitimde Yapay Zekâ ve Uygulamaları", *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi* 11/1 (2020), 71-88.

⁶ Kabak - Kırbaş, "Chatgpt With Risks And Opportunities".

⁷ Gül Şenyaman, "Arapça Yabancı Dil Öğretiminde Yapay Zekânın Geleceği: ChatGPT Örneği", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 33 (2023), 1057-1070.

*Genel Bakış*⁸ gibi araştırmalar konuyla ilgili önemli örneklerdir.⁹ Bu bağlamda, araştırma ele aldığı konu itibariyle orijinaldir ve bu süreçten sonra yapılması düşünülen benzer çalışmalara kaynak teşkil edecek bir özelliğe haizdir. Ayrıca araştırma bulgularının politika yapıcılara rehberlik edeceği de düşünülmektedir.

Bu çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin din eğitimine entegrasyonunu incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmada, ChatGPT'nin ortaokul 5. sınıf öğrencileri için din eğitimi bağlamında uygulanabilirliğine dayalı bir analiz gerçekleştirilmiştir. Bu nitel araştırma, yapay zekâ teknolojilerinin din eğitiminde nasıl etkin ve sorumlu bir şekilde kullanılabilmesine dair kapsamlı bir değerlendirme sunmuş ve bu alanda teori ile pratiği birleştiren öneriler geliştirmiştir.

1. Yapay Zekâ Teknolojileri ve ChatGPT

Yapay zekâ sistemi, insan tarafından belirlenen bir dizi amaca yönelik olarak içerik, tahmin, öneri ya da karar gibi çıktılar üretebilen ve etkileşimde bulunduğu ortamı etkileyen bir yazılımdır. Bu sistem, sıralanan řu teknik ve kavramlardan bir ya da birkaçı kullanılarak geliştirilmektedir. Söz konusu yapay zekâ teknikleri ve yaklaşımları şunlardır:

- *Makine öğrenimi yaklaşımları*: Denetimli, denetimsiz ve pekiştirmeli öğrenme gibi geniş bir yöntem yelpazesi ile derin öğrenmeyi (*Deep Learning*) de içeren teknikler;
- *Mantık ve bilgi temelli yaklaşımlar*: Bilgi temsili, tümevarımlı (mantıksal) programlama, bilgi tabanları, çıkarım ve tündengelelim mekanizmaları, (sembolik) akıl yürütme ve uzman sistemler;
- *İstatistiksel yöntemler*: Bayes tahmini,¹⁰ arama ve optimizasyon teknikleri.¹¹

⁸ Sıdıka Nur Parlak, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ile Öğretim Teknolojileri Bağlamında Metaverse'e Genel Bakış", *Talim* 7/1 (2023), 54-74.

⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz., <https://dergipark.org.tr/tr/search?q=din+e%C4%9Fitimi+ve+ChatGPT§ion=articles>

¹⁰ Bayes Tahmini, bilinmeyen bir parametrenin değerini tahmin etmek için önceki verilerin kullanılmasıdır.

¹¹ Generaldirektion Bildung, Jugend, Sport und Kultur (Europäische Kommission), *Ethische Leitlinien für Lehrkräfte über die Nutzung von KI und Daten für Lehr- und Lernzwecke* (Amt für Veröffentlichungen der Europäischen Union, 2022), 10.

Yapay zekâ, teknolojik gelişmelere paralel farklı tanımlara kavuşmuştur. John Haugeland yapay zekâyı “bilgisayarların düşünmesi üzerine heyecan verici bir çaba”¹² olarak tanımlarken, Eugen Charniak ve Drew McDermott, yapay zekâyı zihinsel yeteneklerin hesaplamalı modellerle incelenmesi olarak açıklamıştır.¹³ Raymond Kurzweil ise yapay zekâyı “insanlar tarafından yapılan ve zekâ gerektiren işlevleri yerine getiren makineler yaratma sanatı”¹⁴ olarak ifade etmektedir. Bu tanımlardaki ortak nokta, “akıllı programlama” ve “insansı tepkiler” gibi iki temel unsurun bulunmasıdır.¹⁵

Yapay zekânın ilk örneği 1943'te Warren McCulloch ve Warren Pitts tarafından geliştirilmiştir.¹⁶ Bu, sinir ağları ve yapay nöronlar kullanarak mantıksal işlevlerin teorik modellemesini içermektedir.¹⁷ Alan Turing, 1950'de makinaların düşünme yeteneğini incelediği makalesiyle Turing Testini geliştirmiştir. Bu test, bir makinenin insan benzeri zekâyı sahip olup olamayacağını belirlemek için kullanılan bir yöntemdir.¹⁸ Aynı yıl Marvin Minsky, ilk sinir ağı bilgisayarı SNARC'ı (*Spatial Numerical Association of Response Codes*/Yanıt Kodlarının Uzaysal-Sayısal İlişkisi) geliştirmiştir.¹⁹ 1956'da ise John McCarthy, Dartmouth'ta düzenlediği çalıştayda “yapay zekâ” terimini ilk kez kullanarak bu alanda önemli bir dönüm noktası oluşturmuştur.²⁰

OpenAI, 2015'te yapay zekâ araştırmaları yapmak ve bu teknolojiyi tüm insanlık için faydalı hale getirmek amacıyla kurulmuştur.²¹ OpenAI, 2020'de GPT-3 modelini kullanıma sunmuş ve hızla birçok sektörde yaygınlaşan bir araç olmuştur. GPT-3, üretkenlik, eğitim ve oyunlar gibi alanlarda büyük başarılar elde etmiştir.²²

¹² Haugeland, *Artificial intelligence: The very idea*, 2.

¹³ Eugene Charniak - Drew McDermott, *Introduction to Artificial Intelligence* (Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1991), 1-9.

¹⁴ Kurzweil, “The Age of Intelligent Machines”, 14.

¹⁵ Arslan, “Eğitimde Yapay Zekâ Ve Uygulamaları”, 76.

¹⁶ Kurzweil, “The Age of Intelligent Machines”, 198.

¹⁷ Stuart J. Russell - Peter Norvig, *Artificial intelligence: a modern approach* (Pearson, 2016), 16.

¹⁸ Alan Turing, “Computing Machinery and Intelligence”, *Mind* 59/October (1950), 433-436.

¹⁹ Kurzweil, “The Age of Intelligent Machines”, 199-202.

²⁰ Kurzweil, “The Age of Intelligent Machines”, 15-16, 90, 474; Fatma Coşkun - Hamide Deniz Gülleroğlu, “Yapay Zekânın Tarih İçindeki Gelişimi ve Eğitimde Kullanılması”, *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* 54/3 (2021), 949.

²¹ “OpenAI About” (Erişim 03 Eylül 2024).

²² “Introducing OpenAI” (Erişim 10 Eylül 2024); Jens Vogelgesang, Johannes Bleher, Christian Krupitzer, Anthony Stein, Robert Jung, “Nutzung von ChatGPT in Lehre und

2023'te tanıtılan GPT-4 ise metin ve görüntü verilerini işleyebilen çok modüllü bir model olarak daha yaratıcı ve etkin hale gelmiştir. 2024'te tanıtılan GPT-4o ise ses ve video işleme yetenekleri ile önemli bir yenilik sunmaktadır.²³ ChatGPT, 2022'de GPT-3.5 modelinden türetilmiş ve diyalog odaklı bir yapay zekâ modeli olarak geliştirilmiştir. ChatGPT, kullanıcıların sorularına doğru cevaplar vererek, hataları kabul edip yanlış öncülleri sorgulayabilmektedir. Ayrıca GPT-4o destekli ChatGPT Edu, üniversite eğitiminde derinlemesine destek sunarak kişiselleştirilmiş öğrenme fırsatları sağlamaktadır.²⁴ OpenAI, 2023'te GPT-4'ü tanıtarak daha güvenilir ve yaratıcı bir yapay zekâ modeli geliştirmiştir.²⁵

Türkiye, 1960'ta IBM-650 Veri İşleme Makinesi ile dijital teknolojilerle tanışmıştır.²⁶ İnternetin Türkiye'deki ilk kullanımı ise 1993'te ODTÜ aracılığıyla gerçekleşmiştir. Bu dönemde internet altyapısı hızla gelişmiş ve eğitim, sağlık gibi birçok alanda etkisini artırmıştır.²⁷ 2010'larda ise FATİH Projesi ile eğitimde dijitalleşme hız kazanmış, bu süreçte öğrencilere akıllı tabletler dağıtılmış, okullara ise akıllı tahtalar yerleştirilmiştir.²⁸

Yapay zekâ, eğitimde öğrencilerin ihtiyaçlarına göre kişiselleştirilmiş çözümler sunmakta, ödev ve sınavları otomatik olarak değerlendirerek öğretmenlerin zamanlarını daha verimli kullanmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, öğrencilerin gelişimini izleyen ve anında geri bildirim sunan yapay zekâ, uzaktan eğitimde de etkili bir araç haline gelmiştir.²⁹

Forschung–eine Einschätzung der AIDAHO-Projektgruppe", *Retrieved March 12, (2023)*, 1-3.

²³ Konstantinos I. Roumeliotis - Nikolaos D. Tselikas, "Chatgpt and Open-ai Models: A preliminary Review", *Future Internet* 15/6 (2023), 3.; "GPT-3 powers the next generation of apps" (Erişim 11 Eylül 2024).

²⁴ Introducing ChatGPT Edu, Erişim 26 Eylül 2024; Tekin, Özlem, "ChatGPT im Unterricht Deutsch als Fremdsprache", *Teki Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi* 5/2, (Aralık 2023), 136-140.

²⁵ Schindler, "ChatGPT oder Überlegungen zu den Veränderungen des Schreibens in der Schule", 5.; Roumeliotis - Tselikas, "Chatgpt and Open-ai Models", 2.; "GPT-4" (Erişim 14 Eylül 2024).

²⁶ Engin, Ali Osman, Rasim Tösten - M. Dursun Kaya, "Bilgisayar Destekli Eğitim.", *Engin, Ali Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi* 1.5, (2010), 70.

²⁷ Saka, Erkan, "Türkiye'de İnternet", *Türkiye İnternet Tarihi. İstanbul: Alternatif Bilisim Dernegi*, (2019), 4-71.

²⁸ Selda Ekici - Bülent Yılmaz, "FATİH Projesi Üzerine Bir Değerlendirme", *Türk Kütüphaneciliği* 27/2 (01 Nisan 2013), 317-339.

²⁹ Thierry Karsenti, "Artificial Intelligencein Education: The Urgent Need To Prepareteachers For Tomorrow'sschools", *Formation et profession* 27/1 (2019), 109-

2. Din Eğitiminde Yöntemler ve Eğitimcilerin Karşılaştıkları Zorluk ve Fırsatlar

Yapay zekâ tabanlı uygulamalar, birçok alanda kullanım imkânına sahip olup bu alanlardan birisi de din eğitimi alanıdır. Bu alana yönelik uygulamaların nasıl olduğunu ortaya koymadan din eğitiminde kullanılan yöntemlerin, eğitim sisteminde eğitimcilerin karşılaştıkları zorluk ve fırsatların neler olduğunun belirlenmesi karşılaştırma imkân ve değerlendirmenin yapılması açısından yararlı olacaktır.

2.1. Din Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Din eğitimi, bireylerin dinî bilgi ve değerleri etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlamak amacıyla çeşitli öğretim yöntemlerinin kullanılmasını gerektiren bir süreçtir. Bu süreç, hem genel eğitim metotlarından hem de dinin kendine özgü eğitim metotlarından oluşmaktadır. Din eğitiminin etkinliğini artırmak için uygulanan yöntemler, öğrencilerin dinî konularda derinlemesine bilgi edinmelerini ve bu bilgileri yaşamlarına aktarmalarını hedeflemektedir.³⁰ Din eğitiminde kullanılan başlıca öğretim yöntemleri şunlardır:

- *Anlatım Yöntemi*: Öğreticinin bilgiyi tek yönlü sunduğu bir yöntemdir. Cami vaazlarında imamların dini bilgileri aktarması bu yönetime örnektir.³¹
- *Problem Çözme Yöntemi*: Dinî ve etik problemleri çözme üzerine odaklanır. Muamelat ve ibadetlere dair meselelere yönelik çözüm üretimi bu yöntemle yapılır.³²
- *Gösterip-Yaptırma Yöntemi*: Öğreticilerin, namaz veya hac gibi ibadetleri görsel olarak öğrencilere gösterdiği bir yöntemdir.³³
- *Gezi-Gözlem Yöntemi*: Öğrencilerin doğal ortamda, örneğin camide namaz kılma şekillerini gözlemlemeleriyle öğrenmeyi teşvik eder.³⁴

110; Generaldirektion Bildung, Jugend, Sport und Kultur (Europäische Kommission), *Ethische Leitlinien für Lehrkräfte über die Nutzung von KI und Daten für Lehr- und Lernzwecke*, 10-11.

³⁰ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", *Etkili Din Öğretimi* (TİDEF Yayınları, 2010), 305-306.

³¹ Suat Cebeci, "Din Öğretimi Yöntemleri", *Etkili Din Öğretimi*, (2010), 311; Şişman, Mehmet, *Eğitime Giriş* (Pegem Akademi Yayıncılık, 2023), 15.

³² Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 312; Şişman, Mehmet, *Eğitime Giriş*, 16.

³³ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 312-313; Şişman, Mehmet, *Eğitime Giriş*, 16.

• *Örnek Olay İnceleme Yöntemi*: Gerçek veya hayali olayların tartışılması yoluyla öğrenmeyi sağlar. Hudeybiye Antlaşması gibi olayların incelenmesi buna örnektir.³⁵

• *Tartışma Yöntemi*: Öğrencilerin grup halinde dinî ve ahlaki konular üzerinde tartışarak bilgi edinmelerini sağlar.³⁶

Öğretim teknikleri ise bilgilerin daha etkili şekilde içselleştirilmesini sağlamak için kullanılır. Din eğitiminde kullanılan başlıca öğretim teknikleri şunlardır:

• *Rol Oynama Tekniği*: Öğrencilerin dinî hikâyeleri veya hadisleri canlandırarak daha derinlemesine öğrenmelerini sağlar.³⁷

• *Soru-Cevap Tekniği*: Öğrencilerin sorular sorması ve öğretmenlerin yanıtlarıyla bilgilerin pekiştirilmesi sağlanır.³⁸

• *Beyin Fırtınası Tekniği*: Öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirir ve konuyla ilgili pek çok farklı fikir üretmelerini sağlar.³⁹

624 | db

Din eğitiminde kullanılan özel metotlar, öğrencilerin dinî bilgilerini derinlemesine öğrenmelerini sağlamak ve eğitim sürecini daha etkili hale getirmek için tasarlanmıştır.⁴⁰ Bu metotlar şunlardır:

• *Tebliğ Metodu*: Dinî bilgilerin açık ve anlaşılır bir şekilde iletilmesi sağlanır. Öğreticiler, dinî bilgileri sistematik bir şekilde aktarır.⁴¹

• *Davet Metodu*: İnsanları dinî değerlere çağırarak onları dinî yaşantıya teşvik eder. Topluluk etkinliklerinde din görevlileri bu metodu kullanarak katılımcıları bilgilendirir.⁴²

³⁴ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 313-314; Şeref Göküş, "Din Öğretiminde Gezi-Gözlem Yöntemi ve Bir Uygulama Örneği", *TYB Akademi: Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, X/28 (2020), 120-130; Cemal Tosun, "Din Öğretiminde Gezi Gözlem Yöntemi", *Din Öğretimi Dergisi*, 40 (1993), 23-32.

³⁵ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 314-315; Şişman, Mehmet, *Eğitime Giriş*, 16.

³⁶ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 315; Şişman, Mehmet, *Eğitime Giriş*, 16.

³⁷ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 314; Şişman, Mehmet, *Eğitime Giriş*, 17.

³⁸ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 311-312; Şişman, Mehmet, *Eğitime Giriş*, 17.

³⁹ Şişman, Mehmet, *Eğitime Giriş*, 17.

⁴⁰ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 316-317.

⁴¹ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 317-318.

⁴² Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 318-319.

• *Tartışma Metodu*: Öğrencilerin farklı bakış açılarını değerlendirerek sağlam kanaate ulaşmalarını sağlar. Dinî meseleler üzerinde yapılan tartışmalarla bilgi derinleştirilir.⁴³

• *Örnek Olma Metodu*: Öğreticilerin ideal davranışlarıyla öğrencilere model olmaları sağlanır. Peygamberimizin hayatı, bu metodun güçlü örneklerinden biridir.⁴⁴

• *Temsili Anlatım Metodu*: Soyut kavramlar, somut örneklerle açıklanır. Örneğin cömertlik gibi değerler peygamberlerin davranışlarıyla somutlaştırılır.⁴⁵

• *Tedrici Öğretim Metodu*: Bilgiler aşamalı olarak öğrencinin anlayış seviyesine uygun şekilde öğretilir. Kur'an okuma gibi konular da temelden başlanarak ilerlenir.⁴⁶

• *Özendirme-Sakındırma Metodu*: Ödül ve yaptırım kullanarak olumlu davranışlar teşvik edilir. Öğrenciler, iyi davranışları ödüllendirilerek motive edilir.⁴⁷

• *Tekrarlayarak Belletme Metodu*: Öğrencilerin bilgileri sürekli tekrar ederek hafızalarında kalıcı hale getirmeleri sağlanır. Kur'an ayetleri veya duaların tekrarı bu yöntemin örneğidir.⁴⁸

Türkiye'deki din eğitimi müfredatlarında yer alan bu yöntemler, öğrencilerin dinî bilgilerini derinlemesine öğrenmelerini ve ahlaki gelişimlerini destekler. Zira din eğitimi, öğrencilerin sadece bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda dinî ve ahlaki değerleri içselleştirip uygulamalarını sağlar. Bu da öğrencilerin bireysel ve toplumsal gelişimlerine katkıda bulunur.

2.2 Eğitimcilerin Karşılaştıkları Zorluklar ve Fırsatlar

Eğitimciler, çeşitli alanlarda karşılaştıkları zorluklarla birlikte birçok fırsatla da karşılaşır. Eğitim süreci, yalnızca öğrencilere bilgi aktarmakla sınırlı kalmayıp eğitimcilerin de sürekli olarak gelişim göstermesini ve adaptasyon yeteneklerini kullanmasını gerektiren dinamik bir süreçtir. Genel olarak tüm eğitimcilerin özelde din eğitimcilerinin karşılaştıkları zorluklar genel olarak şunlardır:

⁴³ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 319-320.

⁴⁴ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 320-321.

⁴⁵ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 321-322.

⁴⁶ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 322.

⁴⁷ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 323.

⁴⁸ Cebeci, Suat, "Din Öğretimi Yöntemleri", 323.

• *Teknolojik Yetersizlikler*: Eğitimciler, teknolojik araç ve gereçlerin eksikliği veya yetersizliği nedeniyle eğitim sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşabilirler. Özellikle kırsal bölgelerde veya düşük bütçeli okullarda teknolojik altyapının eksikliği, eğitim kalitesini doğrudan etkileyebilir ve eğitim süreçlerini aksatabilir.⁴⁹

• *Hızlı Teknoloji Değişimi*: Teknolojinin hızla gelişmesi eğitimcilerin bu değişime ayak uydurmakta zorluk yaşamalarına neden olabilir. Yeni dijital araçlar ve çevrimiçi platformların etkili bir şekilde kullanılabilmesi için gerekli teknik bilgi ve beceriler, eğitimciler için bir engel teşkil edebilir. Bu durum, eğitimcilerin teknolojiye adaptasyon süreçlerini zorlaştırarak eğitim sürecinde aksamalara yol açabilir.⁵⁰

• *Öğrenci Çeşitliliği ve Farklılıklar*: Öğrencilerin sosyal, kültürel ve bireysel farklılıkları, eğitimciler için önemli bir zorluk oluşturabilir. Farklı öğrenme stillerine ve ihtiyaçlara sahip öğrencilerle etkili iletişim kurmak ve onlara uygun eğitim materyalleri sunmak öğretmenlerin karşılaştığı temel zorluklar arasındadır.⁵¹

• *Müfredat ve Eğitim Politikalarındaki Değişiklikler*: Sürekli değişen müfredat ve eğitim politikaları, eğitimcilerin uyum sağlama sürecini zorlaştırabilir. Eğitimciler, bu değişikliklere adapte olmak için ek eğitim ve kaynaklara ihtiyaç duyabilirler ki bu da eğitim sürecinde uyum zorluklarına yol açabilir.⁵²

• *Motivasyon ve Katılım Sorunları*: Öğrencilerin derslere olan ilgisizliği ve düşük motivasyonu, eğitimcilerin karşılaştığı önemli zorluklardan biridir. Öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamak, eğitimciler için sürekli bir mücadele gerektirebilir ve bu durum eğitim sürecinin etkinliğini olumsuz etkileyebilir.⁵³

Bununla birlikte, eğitimciler için bu zorlukların üstesinden gelme ve eğitim sürecini iyileştirme fırsatları da mevcuttur. Bu fir-

⁴⁹ Deniz Görgülü - Rıdvan Küçükali, "Öğretmenlerin Teknolojik Liderlik Özyeterliliklerinin İncelenmesi", *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama* 1/1 (16 Ağustos 2018), 1-12.

⁵⁰ Rıdvan Can vd., "Öğretmenlerin Eğitimde Teknoloji Kullanımına Yönelik Görüşleri", *Cihanşümül Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 3/5 (2023), 1-12.

⁵¹ Seyithan Demirdağ, "Öğrenci Çeşitliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri", *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* 52/1 (01 Nisan 2019), 1-28.

⁵² Mehmet Fatih Doğrucan, "Temel Bilimler Eğitimi, Müfredat ve İnsan Kaynakları Sorunumuz", *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi* 5/2 (05 Kasım 2020), 160-166.

⁵³ Sırrı Akbaba, "Eğitimde Motivasyon", *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 13 (04 Aralık 2010), 343-361.

satlar, eğitimcilerin daha etkili öğretim stratejileri geliştirmelerine ve öğrenci motivasyonunu artırmalarına yardımcı olabilir. Eğitimcilerin karşılaştığı fırsatlar genel olarak şöyle sıralanabilir:

- *Teknoloji ve Yenilikçi Eğitim Araçları:* Teknolojinin eğitimde kullanımı eğitimcilerin eğitim özgürlüklerini arttırmak için önemli bir fırsat sunmaktadır. Eğitimciler, çevrimiçi eğitim platformları ve interaktif uygulamalar aracılığıyla daha dinamik ve etkileşimli bir öğrenme deneyimi sağlayabilirler. Bu araçlar, derslerin daha ilgi çekici ve erişilebilir hale getirilmesini sağlar.⁵⁴

- *Mesleki Gelişim ve Eğitim:* Eğitimciler, sürekli mesleki gelişim fırsatlarından yararlanarak bilgi ve kişisel geliştirme imkânı bulurlar. Eğitim seminerleri ve sertifika programları gibi mesleki gelişim olanakları, eğitimcilerin yeni yöntemsel öğrenmelerini ve özel alanlarda uzmanlaşmalarını destekler. Bu değişimler, sürekli gelişimi ve kariyerlerinde ilerlemelerini sağlar.⁵⁵

- *Toplumsal Etki ve Katkı:* Eğitimciler, toplumda olumlu gelişmelere katkıda bulunma fırsatına sahiptir. Aynı şekilde toplumsal hizmet projelerinde yer alarak sosyal sorumluluk bilincini artırabilir ve bireylerin toplumsal hayatta aktif rol almalarını teşvik edebilirler.⁵⁶

Eğitimcilerin karşılaştığı zorluklar eğitim sürecinin kalitesini etkileyebilirken bu zorluklar karşısında ortaya çıkan fırsatlar, eğitimcilerin profesyonel gelişimlerini desteklemek ve eğitim süreçlerini daha etkili hale getirmek için önemli birer avantaj sunabilir. Eğitimciler, bu fırsatları en iyi şekilde değerlendirdiklerinde hem bireysel hem de toplumsal düzeyde olumlu etkiler oluşturma potansiyeline sahip olacaktır.

3. Yapay Zekâ Teknolojilerinden ChatGPT'nin Din Eğitiminde Kullanılabilirliği ve İşlevi

Yapay zekâ teknolojileri, eğitim alanında büyük bir dönüşüm yaratmaktadır ve din eğitimi de bu dönüşümden nasibini almakta-

⁵⁴ Umay Tuba Curacı, "Eğitimde Teknolojinin Kullanımı", *Kamu Yönetimi ve Teknoloji Dergisi* 3/2 (31 Aralık 2021), 166-176.

⁵⁵ Hasan Bozgeyikli, "Mesleki Eğitimde Paradigma Değişimi: Türkiye'nin Mesleki Eğitimle İmtihani' Üzerine", *Eğitim Ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori Ve Uygulama* 11/22 (31 Aralık 2020), 349-362.

⁵⁶ Servet Özdemir - Necati Cemaloğlu, "Eğitimde Değişimi Uygulama Modelleri", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 17/17 (01 Ağustos 1999), 91-103.

dır. ChatGPT gibi gelişmiş yapay zekâ modelleri, dinî konularda öğrencilerin sorularına yanıt vererek onların bilgilerini pekiştirebilir ve rehberlik sağlayabilir. Din eğitimi alanında ChatGPT'nin kullanımı, öğrencilere farklı bakış açıları sunmak, öğrenme süreçlerini kişiselleştirmek ve daha etkili bir öğrenme deneyimi oluşturmak için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu teknolojinin işlevi, bilgiye erişimi kolaylaştırmak, öğretim süreçlerini desteklemek ve dinî anlayışı derinleştirmeye yardımcı olmaktır.

3.1. ChatGPT'nin Din Eğitiminde Kullanımına Yönelik Teorik Yaklaşım

Eğitimdeki teknolojik gelişmeler, öğrenme süreçlerini değiştirerek yenilikçi yaklaşımlar sunmaktadır. Yapay zekâ teknolojileri, din eğitimi gibi alanlarda hem öğreticiler hem de öğrenciler için etkili ve erişilebilir çözümler sağlarken, kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimlerini desteklemektedir. Bu çerçevede, ChatGPT'nin din eğitimine katkıları şu başlıklar altında özetlenebilir:

3.1.1. Din Eğitiminde Bilgiye Erişim ve Kişiselleştirme

Yapay zekâ destekli araçlar, din eğitimi alanında öğrencilere daha hızlı ve erişilebilir bilgi sunma imkânı sağlamaktadır. ChatGPT gibi dil modelleri, öğrencilerin dinî metinlerle ilgili sorularını anında yanıtlayabilir ve çeşitli konularda bilgi verebilir. Bu, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde karşılaştıkları sorulara hızlıca cevap bulmalarına ve daha etkin bir şekilde öğrenmelerine olanak tanır. Ayrıca yapay zekâ araçları, öğrencilerin bireysel öğrenme hızlarına ve ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş materyaller sunabilir.⁵⁷ Örneğin öğrencilerin belirli dinî konularda daha fazla yardıma ihtiyaç duyduğunu tespit eden sistem, bu konularla ilgili ek kaynaklar ve alıştırmalar sağlayabilir. Bu kişiselleştirilmiş yaklaşım, öğrencilerin daha etkili bir şekilde öğrenmelerine olanak tanır.

Yapay zekânın eğitimde dönüşüm potansiyeline değinen çalışmalarda da bu konu vurgulanmaktadır: “Öğrenciler yapay zekâ ile ek destek alabilir, sınavlar ve değerlendirmeler yapay zekâ ile yeni bir boyut kazanabilir, kişiselleştirilmiş eğitim daha etkili ve kapsamlı bir şekilde kullanılabilir ve geri bildirim, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre otomatik olarak sağlanabilir.”⁵⁸ Buna göre yapay zekâ, din

⁵⁷ Albrecht, “ChatGPT und andere Computermodelle zur Sprachverarbeitung – Grundlagen, Anwendungspotenziale und mögliche Auswirkungen” (2023), 72-73.

⁵⁸ Arslan, “Eğitimde yapay zekâ ve uygulamaları”, 86.

eğitiminde kişiye özel öğrenme deneyimlerini daha etkili hale getirerek bu alandaki pedagojik süreçleri dönüştürme potansiyeline sahiptir.

3.1.2. Eğitim Materyallerinin Oluşturulması ve Düzenlenmesi

Öğreticiler, yapay zekâ tabanlı araçlardan biri olan ChatGPT sayesinde ders materyallerini daha verimli bir şekilde oluşturabilir ve düzenleyebilirler. Bu araçlar, öğretmenlere ders planları, quizler ve öğretim materyalleri hazırlama konusunda destek sunabilir.⁵⁹ Ayrıca din eğitiminde kullanılacak çeşitli etkinlikler ve öğretim stratejileri önererek öğretim sürecini zenginleştirebilir. Böylece dersler daha etkili hale gelir ve öğrencilerin katılımı artar.

3.1.3. Öğrenci Performansının İzlenmesi ve Analizi

ChatGPT, öğrenci performansını izleyip analiz ederek öğretmenlere ayrıntılı raporlar sunar ve öğrencilerin başarı durumu ile karşılaştıkları zorlukları tespit eder. Bu sayede öğretmenler, öğrencilerin güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerini daha iyi anlayarak ders içeriklerini bu doğrultuda uyarlayabilirler. Böylece eğitim süreci bireyselleşir ve öğrencilerin başarı düzeylerinde artış sağlanabilir.⁶⁰

Ayrıca yapay zekâ, öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimi kolaylaştırmada önemli bir rol oynar. Öğrenciler, dinî konulardaki sorularını yapay zekâ destekli sohbet botlarıyla hızlıca sorabilir ve anında yanıt alabilirler. Örneğin Scholar gibi yapay zekâ tabanlı sistemler, öğrencilere konuları gözden geçirme ve karmaşık diyaloglar yürütme imkânı sunar. Bu sistemler, sorular sorarak öğrenci yanıtlarını değerlendirip geri bildirim sağlayarak ve gerektiğinde yanlış anlamaları düzelterek öğrenme sürecini destekler.⁶¹ Bu tür yapay zekâ çözümleri, sadece öğrenci performansını izlemekle kalmayıp etkileşimli geri bildirim sağlayarak eğitim süreçlerini zenginleştirir. Bu da öğrencilerin öğrenme deneyimlerini daha etkili hale getirirken öğretimi bireyselleştirmede önemli bir adım olur.⁶²

⁵⁹ Albrecht, "ChatGPT und andere Computermodelle zur Sprachverarbeitung – Grundlagen, Anwendungs-potenziale und mögliche Auswirkungen" (2023), 74-75.

⁶⁰ Albrecht, "ChatGPT und andere Computermodelle zur Sprachverarbeitung – Grundlagen, Anwendungs-potenziale und mögliche Auswirkungen" (2023), 75.

⁶¹ Jaime R. Carbonell, "AI in CAI: An Artificial-Intelligence Approach To Computer-Assisted Instruction", *IEEE transactions on man-machine systems* 11/4 (1970), 190-191; Hans-Joachim Vogler, "Vom Lernprodukt zum Lernprozess mit ChatGPT – eine didaktische Analyse", *SEMİNAR*, (28 Haziran 2024), 115-130.

⁶² Aras Bozkurt, "ChatGPT, üretken yapay zeka ve algoritmik paradigma değişikliği", *Alanyazın* 4/1 (2023), 66-67.

3.2. ChatGPT ile Din Eğitiminde İçerik Oluşturma

Dijital çağın yenilikleri, eğitimde büyük değişim ve fırsatlar sunarken yapay zekâ uygulamaları, özellikle içerik geliştirme ve kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri yaratmada önemli bir rol oynamaktadır.⁶³ ChatGPT gibi ileri düzey dil modelleri, din eğitimi materyalleri hazırlamada ve öğrencilerin manevi gelişimini destekleyen içerikler oluşturma konusunda etkili bir araç olarak dikkat çekmektedir. Din eğitimine uygun materyallerin hazırlanması, öğrencilerin konuları daha iyi kavrayıp içselleştirmeleri açısından büyük önem taşır. Bu süreçte ChatGPT'nin sağladığı destek, geleneksel eğitim yaklaşımlarını teknolojiyle harmanlayarak eğitim sürecini daha dinamik ve etkili bir hale getirmektedir.⁶⁴ ChatGPT'nin din eğitimi içeriklerinde etkili bir biçimde kullanılabilmesi için dikkate alınması gereken bazı önemli noktalar vardır:

- *Komutların Ayrıntılı Yazılması:* ChatGPT, verilen komutları temel alarak yanıt oluşturur. Dolayısıyla istenen bilginin doğru şekilde sağlanabilmesi için komutların net, ayrıntılı ve açık bir biçimde ifade edilmesi önemlidir.⁶⁵

- *Bilgilerin Doğruluğunun Kontrolü:* ChatGPT'nin sunduğu bilgiler her zaman tam olarak doğru ve eksiksiz olmayabilir. Bu yüzden eğitimcilerin içerik doğruluğunu gözden geçirmesi, bilgilerin doğruluğunu teyit etmesi önemlidir.⁶⁶

- *İyileştirme ve Detaylandırma:* ChatGPT, kullanıcıdan gelen geri bildirimlerle geliştirilir. İlk denemede istenen sonuç elde edilmezse, ek detaylarla komutun yeniden yazılması ya da eksikliklerin giderilmesi daha başarılı sonuçlar elde etmeyi sağlar.⁶⁷

Bu noktalara odaklanarak ChatGPT din eğitimi alanında içerik oluşturma sürecinde önemli bir yardımcı olarak kullanılabilir. Örneğin İslam Tarihi veya ahlaki değerler konularında açıklayıcı metinler hazırlamak, öğrencilere yönelik soru-cevap içerikleri geliştir-

⁶³ Till Proeger vd., *ChatGPT in der beruflichen Bildung des Handwerks: Anwendungsfelder, Prompts, Chancen und Risiken*, Research Report (ifh Forschungsbericht, 2024) (ifh Forschungsbericht), 3-4.

⁶⁴ Proeger vd., *ChatGPT in der beruflichen Bildung des Handwerks: Anwendungsfelder, Prompts, Chancen und Risiken*, 4-5.

⁶⁵ Schindler, "ChatGPT oder Überlegungen zu den Veränderungen des Schreibens in der Schule", 5.

⁶⁶ Bozkurt, "ChatGPT, Üretken Yapay Zeka Ve Algoritmik Paradigma Değişikliği", 67.

⁶⁷ Schindler, "ChatGPT oder Überlegungen zu den Veränderungen des Schreibens in der Schule", 7.

mek ya da belirli konular için quizler tasarlamak gibi görevlerde ChatGPT'den faydalanılabilir. Böylece öğrencilerin öğrenme süreçleri desteklenirken eğitim materyallerinin çeşitliliği ve etkinliği de artmış olur. Şimdi uygulamalı örnekler aracılığıyla içerik oluşturma süreçlerinin nasıl işlediğini inceleyebiliriz.

3.2.1. Konu Belirleme

ChatGPT, din eğitimi için uygun konuların belirlenmesinde ve içerik taslaklarının oluşturulmasında etkili bir şekilde kullanılabilir. Eğitimciler, belirli bir konu hakkında genel bilgiler, ana temalar ve alt başlıklar konusunda ChatGPT'den destek alabilirler. Bu bağlamda ChatGPT'ye, “Ortaokul 5. sınıf seviyesine uygun ‘Tevhit’ kavramına yönelik öğrencilerin ilgisini çekecek kısa bir konu oluşturabilir misin?” sorusu yöneltilmiş ve Tablo 1’de şöyle bir yanıt alınmıştır.

Tablo 1: Tevhit Kavramına Yönelik Öğrencilerin İlgisini Çekecek Kısa Bir Konu⁶⁸

<p>“Tevhit: Tek ve Eşsiz Bir Güç”</p> <p>Tevhit, Allah'ın bir ve tek olduğuna, başka bir yaratan ve yönetici olmadığına inanmak demektir. Bu inanç, her şeyin tek bir yaratıcıya ait olduğunu kabul etmektir. Tıpkı bir ressamın yaptığı tablonun sahibi olması gibi, evrendeki her şeyin sahibi de Allah'tır.</p> <p>Doğadaki Düzen ve Tevhit</p> <p>Bir düşünelim: Her sabah güneşin doğması, geceleri yıldızların parlaması, mevsimlerin düzenli değişmesi bize ne anlatıyor? Bu düzen, her şeyin tek bir elden, yani Allah tarafından yaratıldığını ve yönetildiğini gösteriyor. Tevhit inancı, bu birliği ve düzeni anlamamıza yardımcı olur.</p> <p>Tevhit'in Bize Öğrettikleri</p> <ul style="list-style-type: none">• Sevgi ve Saygı: Tevhit inancı, doğaya, insanlara ve çevremize daha fazla sevgi ve saygı duymamızı sağlar. Çünkü her şey Allah'ın yarattığı bir düzende var olur.• Güven ve Huzur: Tevhit sayesinde Allah'ın bizi koruduğuna, her şeyin onun kontrolünde olduğuna inanırız. Bu da bize güven ve huzur verir. <p>Tevhit inancı, sadece bir bilgi değil, hayatımıza rehberlik eden bir inançtır. Bu inançla, Allah'a olan sevgimizi ve saygımızı artırır, çevremize daha güzel davranırız.</p>

⁶⁸ <https://chatgpt.com/c/672f6655-d13c-8001-9116-4eac275522fd> (Erişim Tarihi: 03/10/2024)

Ortaokul 5. sınıf seviyesindeki öğrenciler için ChatGPT'nin sunduğu Tevhit kavramı ders içeriği, çocukların ilgisini çekmeyi ve meraklarını artırmayı hedefleyen etkili materyaller sunar. Her konu başlığı, öğrencilerin yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak tasarlanmış olup bu sayede öğrenme daha kolay hale gelir. ChatGPT'ye verilen komutlar, istenen örnek sayısına ya da belirli özelliklere göre daha ayrıntılı veya özelleştirilmiş olabilir. Örneğin bir konunun daha fazla örnekle desteklenmesi ya da önerilen başlığa uygun etkinlikler sunulması talep edilebilir. Bu komutlar, hedeflenen yaş grubuna, seviyeye veya amaçlara göre çeşitlendirilebilir ve farklılaştırılabilir.

3.2.2. Ders Plan ve İçeriği Oluşturma

ChatGPT, din eğitimi ders içeriği oluşturma sürecinde etkili bir şekilde kullanılabilir. Eğitimciler, belirli bir konu hakkında kapsamlı ders planları hazırlamak, açıklayıcı metinler oluşturmak ve öğrenme hedeflerini net bir şekilde belirlemek amacıyla ChatGPT'den yararlanabilirler. Bu süreçte, eğitimciler belirlenen konunun ana temalarını ve alt başlıklarını detaylandırarak öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarına yardımcı olacak zengin içerikler geliştirebilirler. ChatGPT'ye, "Ortaokul 5. sınıf seviyesine uygun 'Tevhit' kavramına yönelik bir günlük ders planı oluşturabilir misin?" sorusu yöneltilmiş ve Tablo 2'de şu yanıt alınmıştır.

Tablo 2: Tevhit Kavramına Yönelik Bir Günlük Kısa Bir Ders Planı⁶⁹

<p>Dersin Konusu: Tevhit Kavramı</p> <p>Ders Süresi: 40 dakika</p> <p>Sınıf Düzeyi: Ortaokul 5. Sınıf</p> <p>Dersin Hedefleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciler "Tevhit" kavramını tanıy ve anlamını kavrar. • Tevhit inancının İslam'daki önemini açıklar. • Günlük hayatlarında Tevhit kavramını örneklendirebilir <p>Dersin Akışı</p> <p>1. Giriş (10 Dakika)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Derse Giriş: Öğrencilere "Sizce Allah'ın birliğine inanmak ne anla-

⁶⁹ <https://chatgpt.com/c/672f6655-d13c-8001-9116-4eac275522fd> (Erişim Tarihi: 03.10.2024)

ma gelir?" sorusu sorulur. Cevaplar alınır ve öğrencilere yönlendirici sorularla düşündürülür.

- **Kavram Tanıtımı:** "Tevhit" kavramı tanıtılır ve "Allah'ın birliği ve tekliline inanmak" anlamına geldiği açıklanır.

2. Gelişme (20 Dakika)

- **Teorik Bilgi:** Tevhit inancı hakkında kısa bilgi verilir:
 - Tevhit inancının İslam'ın temel inançlarından biri olduğu vurgulanır.
 - Allah'ın eşsiz, tek, başlangıcı ve sonu olmayan bir varlık olduğunun altı çizilir.
- **Günlük Hayattan Örnekler:** Öğrencilere, tevhit inancının günlük yaşamda nasıl yansıtılabileceği örneklerle açıklanır. Örneğin, yardım istemek için yalnızca Allah'a dua etmek.

3. Sonuç (10 Dakika)

- **Pekiştirme Etkinliği:** Öğrencilere tevhit ile ilgili kısa cümleler verilir ve anlamını tartışmaları istenir.
- **Kapanış:** Dersin kısa bir özeti yapılır. Öğrencilere, Allah'a şükretmenin ve sadece O'na güvenmenin tevhit inancını nasıl desteklediği hatırlatılır.

Değerlendirme

- Öğrencilere "Tevhit inancının anlamı nedir?" gibi kısa sorular sorularak anlamalarını pekiştirmeleri sağlanır.

Ev Ödevi (İsteğe Bağlı):

- Öğrencilerden, "Tevhit inancını günlük hayatta nasıl yaşarsınız?" konulu bir paragraf yazmaları istenir.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere ChatGPT ile işlenen kavram ve konulara yönelik ayrıntılı ders planları hazırlanabilir. Eğitimciler, içeriğin yeterli olmadığını düşündüklerinde, "Bu planı daha detaylandırabilir misin?" ya da "Bu planın daha kısa bir versiyonunu hazırlayabilir misin?" gibi yönlendirici komutlarla sistemi istedikleri doğrultuda şekillendirebilirler. Bu süreç doğru komutlar kullanarak arzu edilen sonuçlara ulaşmayı sağlar ve içeriklerin daha etkili ve kapsamlı olmasına katkıda bulunur. Bu tarz hazırlanan içerikler, öğrencilerin soyut inanç kavramlarını anlamalarını sağlarken bu inançların günlük yaşama yansımalarını da göstermektedir. ChatGPT'nin sunduğu çok boyutlu ve derin açıklamalar, dinî konuları daha etkili ve anlaşılır kılmak isteyen eğitimciler için değerli bir araç niteliğindedir.

3.2.3. Test Hazırlama

ChatGPT, din eğitimi ölçme ve değerlendirme faaliyetleri kapsamındaki test hazırlama sürecinde de etkili bir araç olarak kullanılabilir. Eğitimciler, belirli bir konuya ilişkin öğrenci seviyesine uygun sorular oluşturmak, bu soruların formatını belirlemek ve değerlendirme kriterlerini tanımlamak amacıyla ChatGPT'den yararlanabilirler. Aynı şekilde ChatGPT'nin sağladığı öneriler doğrultusunda hem yazılı hem de sözlü değerlendirme araçları geliştirebilirler. ChatGPT'ye, "Ortaokul 5. sınıf seviyesine uygun kolay, orta ve zor seviyelerinde 'Tevhit' kavramına yönelik birer test oluşturabilir misin?" sorusu yöneltilmiş ve Tablo 3'te şu yanıtlar alınmıştır.

Tablo 3: Tevhit Kavramına Yönelik Kolay, Orta ve Zor Seviyelerinde Birer Test Soruları⁷⁰

Kolay Seviye

Soru: Tevhit inancı ne anlama gelir?

- A) Allah'ın bir ve tek olduğuna inanmak
- B) Dünyada birçok yaratıcı olduğuna inanmak
- C) Sadece doğayı sevmek
- D) Tüm insanları kardeş görmek

Cevap: A) Allah'ın bir ve tek olduğuna inanmak

Orta Seviye

Soru: Aşağıdakilerden hangisi tevhit inancına uygun bir örnektir?

- A) Her gün güneşin doğması ve batması bir düzene işaret eder.
- B) Dünyada birden fazla yaratıcı olduğuna inanmak.
- C) Bütün ağaçlar aynı zamanda meyve verir.
- D) Her insan aynı yeteneklere sahiptir.

Cevap: A) Her gün güneşin doğması ve batması bir düzene işaret eder.

Zor Seviye

Soru: Tevhit inancı, aşağıdaki hangi durumu açıklamaya yardımcı olur?

- A) İnsanların farklı inançlara sahip olmasını
- B) Evrenin tek bir yaratıcı tarafından düzenli olarak yönetilmesini

⁷⁰ <https://chatgpt.com/c/672f6655-d13c-8001-9116-4eac275522fd> (Erişim Tarihi: 03.10.2024)

- C) Herkesin birbirine benzememesini
D) Hayvanların farklı şekillerde yaşam sürmesini

Cevap: B) Evrenin tek bir yaratıcı tarafından düzenli olarak yönetilmesini

Bu sorularla öğrencilerin tevhit inancını kavramalarını kolaydan zora doğru pekiştirebiliriz.

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi ChatGPT aracılığıyla eğitimcilerin, öğrencilerin seviyesine uygun testler hazırlama imkânı sağlanmakta ve bu bağlamda onlara çeşitli fikirler sunulmaktadır.

3.2.4. Açıklayıcı Metinler

ChatGPT, din eğitimi alanında açıklayıcı metinler hazırlamak için etkili bir araç olarak kullanılabilir. Eğitimciler, karmaşık dinî kavramları ve terimleri daha anlaşılır hale getirmek için ChatGPT’den faydalanabilirler. Bu sayede, belirli bir konuyla ilgili temel bilgiler, tanımlar ve açıklamalar net bir şekilde oluşturulabilir. ChatGPT, farklı seviyelerde açıklamalar sunarak öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerine uygun içerikler üretmede yardımcı olmaktadır. Ayrıca, bu tür açıklayıcı metinler, öğrencilerin konuları daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olarak öğrenme süreçlerini pekiştirir. Eğitimciler, ChatGPT’nin sunduğu içerikleri kullanarak ders materyallerini çeşitlendirebilir ve öğrencilerin ilgisini çekecek etkili öğretim araçları geliştirebilirler. ChatGPT’ye, “Ortaokul 5. sınıf seviyesine uygun ‘Tevhit’ kavramını basit bir dil ve örnekle anlatan bir ders metni oluşturabilir misin?” sorusu yöneltilmiş ve Tablo 4’te şu yanıt alınmıştır.

Tablo 4: “Tevhit” Kavramını Basit Bir Dil ve Örnekle Anlatan Bir Ders Metni⁷¹

Tevhit Nedir?

Tevhit, Allah’ın tek ve biricik olduğuna inanmak demektir. Bu inanç, İslam dininin en temel inançlarından biridir. Tevhit inancı, sadece Allah’a ibadet etmeyi ve sadece O’ndan yardım istemeyi içerir.

Neden Önemli?

Tevhit, bizim Allah’a olan sevgimizi ve bağlılığımızı gösterir. İslam’a

⁷¹ <https://chatgpt.com/c/672f6655-d13c-8001-9116-4eac275522fd> (Erişim Tarihi: 03.10.2024)

göre, Allah'a eş veya ortak koşmamak çok önemlidir. Yani biz sadece Allah'a inanır, O'na dua eder ve O'na güvenerek yaşarız.

Günlük Hayattan Örnek

Örneğin, zorlu bir sınav öncesinde hem ders çalışıp hem de Allah'tan yardım dilemek tevhit inancına uygundur. Başarılı olmak için yalnızca Allah'a dua ederiz, başka varlıklardan medet ummayız. Birine ihtiyacımız olduğunda veya zor bir durumdayken, önce Allah'a sığınırız ve gücümüzü O'ndan alırız.

Kısaca Özet

Tevhit inancı, Allah'ın birliğine, gücüne ve büyüklüğüne inanmak ve güvenmektir. Başımıza gelen her şeyin Allah'tan geldiğini bilmek ve O'na güvenmektir.

Yukarıdaki örnekte, Ortaokul 5. sınıf seviyesindeki öğrencilerin anlamakta zorlanabileceği "Tevhit" kelimesi, ChatGPT aracılığıyla somut örnekle açıklanmıştır. Bu yaklaşım, hem eğitimcinin ders anlatımını zenginleştirirken hem de öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarını sağlamaktadır.

636 | db

3.2.5. Hikâye ve Örnekler

ChatGPT, din eğitimi alanında hikâye ve örnekler oluşturma sürecinde etkili bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Eğitimciler, öğrencilerin anlayışını derinleştirmek ve konulara ilişkin ilgilerini artırmak amacıyla hikâye ve örneklerden yararlanabilirler. Özellikle soyut dinî kavramlar, somut olaylar veya günlük yaşamla ilişkilendirilen hikâyeler aracılığıyla daha anlamlı bir şekilde sunulabilir. Bu anlamda ChatGPT, farklı yaş gruplarına ve bilişsel seviyelere uygun hikâye ve örnekler geliştirerek öğrencilerin konuya daha fazla ilgi göstermesini ve öğrenme süreçlerinin daha etkili hale gelmesini sağlar. Eğitimciler, ChatGPT'nin sağladığı bu içerikleri kullanarak derslerini zenginleştirebilirler. ChatGPT'ye, "Ortaokul 5. sınıf seviyesine uygun 'Tevhit' kavramını bir hikâye ya da örnek vererek anlatır mısın?" sorusu yöneltilmiş ve Tablo 5'te şu yanıt alınmıştır.

Tablo 5: Tevhit Kavramının Bir Hikâye ya da Örnek Vererek Anlatılması

Tevhit'in Gücü

Ali, çok önemli bir futbol maçına çıkacaktı. Takımı bu maçı kazanırsa turnuvada finale kalacaktı. Maçtan önce çok heyecanlıydı ve biraz da endişeliydi. “Ya başarısız olursam?” diye düşündü.

Babasına bu endişesini anlattı. Babası ona gülümseyerek dedi ki, “Oğlum, elinden gelenin en iyisini yap; ama unutma, başarı da başarısızlık da Allah'tan gelir. Biz O'na güvenmeli ve sadece O'ndan yardım dilemeliyiz.”

Ali bu sözleri duyunca rahatladı. Maçtan önce ellerini açarak Allah'a dua etti: “Allah'ım, bana güç ve cesaret ver. Kazanmak için elimden geleni yapacağım ama sonuç ne olursa olsun, her şeyin senin elinde olduğunu biliyorum.”

Maçta Ali elinden gelenin en iyisini yaptı ve takımı kazandı. Sevinç içinde eve koştu ve babasına sarıldı. Babası ona, “Bak oğlum, hem çaba gösterdin hem de sadece Allah'a dua ettin. Bu, tevhit inancıdır: Her işimizde yalnızca Allah'a güvenmek ve sadece O'na yönelmektir,” dedi.

O günden sonra Ali, bir şey istediğinde veya bir işe başlayacağına sadece Allah'a dua etti ve Allah'a güvendi. Allah'ın tek olduğunu, yardımın yalnızca O'ndan geldiğini öğrendi.

db | 637

Yukarıdaki örnekte Ortaokul 5. sınıf seviyesine uygun bir biçimde Tevhit kavramı, hikâyeleştirilerek ChatGPT tarafından yazılmıştır. Sunulan bu hikâyeli anlatım tarzı ve verilen örnek sayesinde konu öğrencilerin zihninde daha iyi yerleşmekte ve eğitimcilerin ders anlatım kaynakları zenginleşmektedir. ChatGPT'nin din eğitiminde içerik oluşturma sürecindeki kullanımı, eğitimcilerin derslerini zenginleştirirken öğrencilere daha etkili ve anlamlı öğrenme fırsatları sunmaktadır. Şimdi ise din eğitiminde uygulamalı yöntemlerin kullanımını vurgulayan senaryolar aracılığıyla ChatGPT'nin nasıl etkili bir şekilde entegre edilebileceği incelenecektir.

3.3. ChatGPT İle Uygulamalı Senaryolar ve Etkileşimli Öğrenme

ChatGPT gibi gelişmiş dil modelleri, öğrencilerin düşünme ve öğrenme süreçlerini destekleyen yenilikçi yöntemler sunmaktadır. Özellikle etkileşimli öğrenme ve uygulamalı senaryolar, öğrencilerin yalnızca pasif bilgi alıcıları olmaktan çıkarak aktif bir öğrenme deneyimi yaşamalarını sağlar. Bu bağlamda, ChatGPT'nin etkileşimli bir öğrenme ortamı oluşturmadaki potansiyeli; öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik büyük bir fırsatlar sunmaktadır. Bunlar genel olarak şu şekilde ortaya konulabilir:

3.3.1. Grup Tartışmaları

ChatGPT, din eğitimi kapsamında grup tartışmalarını yapılandırmak için etkili bir araç olarak kullanılabilir. Eğitimciler, öğrencilerin kavramsal anlayışlarını derinleştirmek ve tartışma konularına olan ilgilerini artırmak amacıyla ChatGPT'den yararlanabilirler. Özellikle soyut dinî kavramlar ve toplumsal değerler, ChatGPT'nin sunduğu tartışma soruları ve senaryolar sayesinde somutlaştırılabilir ve daha anlaşılır hale getirilebilir. Ayrıca bu uygulama, farklı yaş grupları ve bilişsel seviyelere uygun tartışma konuları ve sorular sunarak öğrencilerin konuya olan ilgisini artırır. Böylece öğrenciler arasında etkili bir etkileşim ve derinlemesine analizler yapılabilir. Eğitimciler, ChatGPT'nin sağladığı içerikler ile grup tartışmalarını daha verimli hale getirebilir ve öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilirler. ChatGPT'nin sunduğu çeşitli konular ve senaryolar, tartışmaların etkinliğini artırırken, öğrencilerin dinî kavramlar ve toplumsal değerler hakkındaki anlayışlarını derinleştirir. ChatGPT'ye *“Tevhit kavramını Ortaokul 5. sınıf seviyesindeki öğrencilere sorgulatacak açık uçlu tartışma soruları oluşturabilir misin?”* sorusu yöneltildiğinde Tablo 6'da şu yanıt alınmıştır.

638 | db

Tablo 6: Tevhit Kavramına Yönelik Açık Uçlu Tartışma Soruları⁷²

“Tevhit inancı, dünyaya ve doğaya nasıl bakmamızı sağlar? Doğayı Allah'ın yarattığı bir düzen olarak görmek bizde hangi duyguları uyandırır?”

Bu soruyla öğrenciler, tevhit inancının doğaya ve çevreye olan bakış açısını nasıl şekillendirdiğini düşünür. Tevhit inancının doğaya karşı sevgiyi, saygıyı ve sorumluluğu nasıl artırabileceği hakkında konuşabilirler.

“Eğer evrendeki her şey Allah tarafından yaratıldıysa, insanlara, hayvanlara ve bitkilere karşı nasıl davranmalıyız? Tevhit inancı, çevremize karşı sorumluluğumuzu nasıl etkiler?”

Bu soru, öğrencileri çevreye ve diğer canlılara olan sorumluluklarını sorgulamaya yönlendirir. Tevhit inancının, onları çevreye daha duyarlı ve saygılı olmaya teşvik edip etmediğini tartışabilirler.

“Tevhit inancının insanların hayatına güven ve huzur getirmesi sizce neden önemli olabilir? Allah'ın bir ve tek olduğunu bilmek, günlük yaşamımızı nasıl etkiler?”

Bu soruyla öğrenciler, tevhit inancının güven ve huzur getiren yönlerini keşfedebilir. Allah'ın birliğine inanmanın zorluklarla baş etmede veya günlük yaşamda kendilerine nasıl destek olabileceğini tartışabilirler.

⁷² <https://chatgpt.com/c/672f6655-d13c-8001-9116-4eac275522fd> (Erişim Tarihi: 03.10.2024)

“Tevhit inancı, insanların birbirine karşı daha sevgi dolu ve saygılı olmalarına nasıl katkı sağlar? Allah’ın tek bir yaratıcı olduğunu bilmek, insanlar arasında birliği ve kardeşliği nasıl güçlendirir?”

Bu soruyla, tevhit inancının insan ilişkilerinde sevgiyi, saygıyı ve kardeşliği nasıl teşvik ettiğini anlamaları sağlanabilir. İnsanların Allah’ın yarattıkları olarak birbirlerine nasıl yaklaşmaları gerektiğini sorgulayabilirler.

“Tevhit inancı, günlük yaşamda bizden neler bekler? Bu inancı yaşamak için günlük hayatımızda neler yapabiliriz?”

Öğrenciler, tevhit inancını günlük hayatta nasıl uygulayabileceklerini düşünür. Bu soruyla, tevhit inancının sadece bilgi olmadığını, aynı zamanda davranış ve tutumları da şekillendiren bir inanç olduğunu keşfetmeleri sağlanabilir.

ChatGPT’nin Ortaokul 5. sınıf seviyesindeki öğrencilere yönelik sunduğu tartışma soruları, öğrencilerin bilişsel ve eleştirel düşünme becerilerine uygun bir şekilde tasarlanmıştır. Bu sorular, öğrencilerin Tevhit gibi soyut kavramları değerlendirmelerine, derinlemesine incelemelerine ve sorgulamalarına olanak tanımaktadır.

3.3.2. İnteraktif Ders Materyalleri

ChatGPT, din eğitimi alanında eğitimciler için güçlü bir araç olarak öne çıkmaktadır. Özellikle karmaşık dinî kavramları ve toplumsal değerleri, öğrencilerin yaş ve bilişsel seviyelerine uygun etkileşimli içeriklerle daha anlaşılır hale getirebilir. Bu materyaller, öğrencilerin derslere aktif katılımını destekler, öğrenme sürecini derinleştirir ve bilgilerin kalıcılığını artırır. Özellikle 5. sınıf öğrencilerine yönelik din eğitiminde, görsellik, hikâye anlatımı, oyun ve hareket içeren etkinliklerin kullanılması, soyut kavramların anlaşılmasını kolaylaştırır. Aynı şekilde bu süreçte ChatGPT, eğitimcilerin dersleri daha dinamik, eğlenceli ve verimli hale getirmelerine olanak tanır. Bu bağlamda ChatGPT’ye “Ortaokul 5. Sınıf öğrencilerine ‘Tevhit’ kavramı anlatılırken daha interaktif hale getirmek ve çocukların ilgisini çekecek şekilde anlatabilmek için önerilerde bulunur musun?” sorusu yöneltilmiş ve Tablo 7’de şu cevap alınmıştır.

Tablo 7: Tevhit Kavramının Anlatımını Daha İnteraktif Hale Getirmek⁷³

1. Doğadan Görseller ve Videolar Kullanımı

- **Örnek:** Güneşin doğuşu, mevsimlerin değişimi, yağmurun yağışı gibi doğadaki düzeni gösteren kısa videolar veya fotoğraflar kullanarak öğrencilerin dikkatini çekin.
- Bu görsellerle Allah'ın evrendeki düzeni yarattığı ve her şeyin tek bir yaratıcı tarafından kontrol edildiği mesajını verebilirsiniz.

2. Hikâyeleştirme

- **Öneri:** "Tek Yıldız" gibi kısa bir hikâye üzerinden Allah'ın birliğini anlatın.
- Öğrenciler, hikâyedeki karakterin duygu ve düşüncelerine katılarak tevhit kavramını daha içselleştirebilirler.
- Ardından öğrencilere, hikâyenin onlara ne hissettirdiğini veya Allah'ın birliğini hangi olaylardan anladıklarını sorabilirsiniz.

3. Eşleştirme ve Görsel Aktiviteler

- **Öneri:** Evrenin işleyişine dair kavramları (güneşin doğuşu, çiçeklerin açması, kuşların uçuşu) küçük kartlarla hazırlayın ve bu kartları "tevhit inancı" ile eşleştirmelerini isteyin.
- Her bir kartla Allah'ın yarattığı düzenin bir parçası olduklarını anlamalarını sağlayabilirsiniz.

4. Yaratılış ve Düzen Oyunu

- **Oyun:** Öğrenciler gruplara ayrılır. Her grup, evrendeki düzeni simgeleyen farklı bir olay veya varlığı (örneğin, yağmurun yağması veya bitkilerin büyümesi) canlandırır.
- Her grup kendi düzenini oluştururken, Allah'ın her şeyi bir düzen içinde yarattığı ve yönettiği sonucuna varılır.

5. Hikâye veya Masal Anlatımı ile Tevhit Tiyatrosu

- **Öneri:** Öğrencilere Allah'ın birliğini anlatan kısa bir oyun veya tiyatro sahnesi hazırlatabilirsiniz.
- Bir grup öğrenci Allah'ın yarattığı doğa olaylarını (örneğin, yağmur, rüzgâr, güneş) canlandırarak bir düzende hareket edebilir ve öğretmen sonunda bu düzenin tek bir yaratıcı tarafından sağlandığını açıklayabilir.

⁷³ <https://chatgpt.com/c/672f6655-d13c-8001-9116-4eac275522fd> (Erişim Tarihi: 03.10.2024)

6. Duygusal Bağ ve Günlük Hayata Yansıması Üzerine Tartışma

- **Öneri:** Tevhit inancının hayatımıza nasıl huzur ve güven kattığını öğrencilerle tartışın. Örneğin, her gün güneşin doğacağını bilmek, güven verici bir olaydır.
- “Tevhit inancının günlük hayatımızda bize kazandırdığı güveni nasıl hissediyoruz?” gibi sorularla öğrencileri düşünmeye yönlendirebilirsiniz.

7. Sanat ve Yaratıcı Çalışmalar

- **Öneri:** Öğrencilerden “Allah’ın yarattığı düzeni” anlatan bir resim çizmelerini veya kolaj yapmalarını isteyin.
- Çizimlerinde, Allah’ın yarattığı evrendeki uyumu ifade eden çeşitli doğal unsurları kullanabilirler (güneş, gökyüzü, ağaçlar vb.).

8. Soru-Cevap ve Beyin Fırtınası

- **Öneri:** “Sizce, Allah’ın birliğini ve her şeyin sahibi olduğunu nasıl anlatırsınız?” gibi açık uçlu sorular sorarak çocukların düşünmesini ve kendi örneklerini paylaşmasını sağlayın.
- Bu sayede öğrenciler, tevhit kavramını günlük hayatta kendilerinin nasıl görebileceğini fark ederler.

Görüldüğü üzere ChatGPT, Ortaokul 5. sınıf öğrencilerine yönelik çeşitli öğretim yaklaşımları geliştirmek için etkili bir araçtır. Bu, öğrencilerin yaşlarına ve bilişsel gelişim düzeylerine uygun içerikler oluşturulmasına olanak tanır. Eğitimciler, ChatGPT’yi kullanarak ders planlarını daha verimli hale getirebilir, öğrenci ilgisini çekecek materyaller hazırlayabilir ve öğretim sürecini zenginleştirerek eğitim kalitesini yükseltebilirler.

3.3.3. Alternatif Öğretim Yöntemleri

ChatGPT, din eğitimi alanında öğrenci odaklı ve yenilikçi öğretim stratejileri geliştirmede etkili bir araç olarak kullanılabilir. Eğitimciler, ChatGPT’nin sunduğu materyalleri kullanarak dersleri daha etkileşimli ve kapsamlı hale getirebilir, böylece farklı öğrenme stillerine ve bilişsel seviyelere hitap eden içerikler oluşturabilirler. Proje tabanlı öğrenme, problem çözme ve oyun temelli öğretim gibi yöntemler, ChatGPT’nin desteğiyle öğrenci katılımını artırarak öğrenme deneyimlerini zenginleştirir. ChatGPT’ye “Görsel, işitsel ve kinestetik öğrenme stillerine yönelik Ortaokul 5. sınıf öğrenci seviyesine uygun ‘Tevhit’ kavramı için etkinlik oluşturabilir misin?” sorusu yöneltildiğinde Tablo 8’de şu yanıt alınmıştır.

Tablo 8: Tevhit Kavramı İçin Etkinlik Oluşturmak⁷⁴**1. Görsel Öğrenme İçin Etkinlik: “Tevhit’in Evrenindeki Düzen”**

Amaç: Öğrencilerin, tevhit inancını doğal olaylar ve evren düzeni üzerinden anlamalarını sağlamak.

Yöntem:

- Öğrencilerden, evrendeki düzeni anlatan bir görsel kolaj hazırlamaları istenir. Bu kolajda, güneş, yıldızlar, bitkiler, hayvanlar ve denizler gibi doğada Allah’ın yarattığı düzeni gösteren unsurlar bulunmalıdır.
- Ayrıca, bir "düzen" çizimi yapmalarını sağlayın (örneğin, birbirine bağlı noktalardan oluşan bir ağ). Bu çizim, Allah’ın yarattığı düzenin birbirine bağlı olduğunu simgeleyebilir.
- Kolajlar tamamlandıktan sonra, öğrenciler gördükleri görselde hangi düzenlerin olduğunu açıklayarak, tevhit inancının evrenin yaratılmasındaki rolünü tartışırlar.

2. İşitsel Öğrenme İçin Etkinlik: “Tevhit ve Doğanın Sesleri”

Amaç: Öğrencilerin, tevhit kavramını duyuşal olarak keşfetmeleri.

Yöntem:

- Öğrencilere doğadaki çeşitli sesler (yağmur damlalarının sesi, kuş cıvıltıları, deniz dalgaları vb.) dinletilir.
- Öğrenciler, bu seslerin düzenli ve birbirini tamamlayan bir şekilde nasıl bir araya geldiğini tartışır. Bu, Allah’ın her şeyi bir düzen içinde yarattığına dair bir örnek olabilir.
- Öğrenciler, her bir sesi dinledikten sonra bu seslerin tevhit inancıyla nasıl bağlantılı olduğunu anlatırlar: "Allah her şeyi birbirine bağlı ve düzenli yaratmıştır."
- Bu etkinlik sonrası, öğrenciler birbirlerine tevhit inancını ve bu kavramın doğadaki işleyişle nasıl ilişkilendiğini sesli olarak tartışır.

3. Kinestetik Öğrenme İçin Etkinlik: “Tevhit’in Gücüyle Dans Etmek”

Amaç: Öğrencilerin, tevhit kavramını hareket ve oyun yoluyla içselleştirmeleri.

Yöntem:

- Öğrenciler, bir grup oluşturur ve her grup, evrendeki farklı unsurları

⁷⁴ <https://chatgpt.com/c/672f6655-d13c-8001-9116-4eac275522fd> (Erişim Tarihi: 03.10.2024)

temsil eder (örneğin, bir grup güneşi, başka bir grup denizi, bir diğer grup rüzgârı vs. simgeler).

- Bir müzik çaldığınızda, her grup hareket ederek bu unsurların birlikte nasıl uyum içinde olduğunu gösterir. Bu hareketler, doğal unsurların birbirine bağlı ve düzenli bir şekilde nasıl işlediğini simgeler.
- Müzik durduğunda, her grup kendini bir duruşta gösterir ve diğer gruplar da kendi düzenli yerlerini alır. Öğrenciler, her grup ve unsuru temsil eden hareketlerin tevhit kavramını nasıl açıkladığını tartışır.
- Bu etkinlik sayesinde, öğrenciler hem fiziksel olarak tevhit kavramını deneyimler hem de Allah'ın yarattığı düzeni somut bir şekilde hissedebilirler.

4. Karma Etkinlik: “Tevhit ve Doğanın Uyumlu Düzeni”

Amaç: Öğrencilerin tüm öğrenme stillerine hitap edecek bir etkinlikle tevhit kavramını pekiştirmek.

Yöntem:

- **Görsel:** Öğrencilere tevhit kavramını açıklayan bir video gösterilir (evrendeki düzen, doğa olayları, doğadaki birbirine bağlılık gibi).
- **İşitsel:** Videoda duyulan doğal seslerin öğrencilerle tartışılması sağlanır.
- **Kinestetik:** Öğrenciler, her doğal olayı simüle eden kısa hareketler yaparak (örneğin, güneşi temsil etmek için kolları açmak, rüzgârı temsil etmek için elleri savurmak gibi) doğadaki düzenin nasıl işlediğini fiziksel olarak yansıtır.

Bu etkinlikler, öğrencilerin görsel, işitsel ve kinestetik olarak farklı yollarla tevhit kavramını anlamalarına yardımcı olur ve kavramı daha eğlenceli, akılda kalıcı bir şekilde öğrenmelerini sağlar.

Sonuç

Bu çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin -özellikle ChatGPT- Ortaokul 5. sınıf öğrencileri bağlamında din eğitimine sağladığı katkıları incelemektedir. ChatGPT, din eğitimi alanında içerik üretimi, ders planlaması ve öğrenci odaklı öğrenme süreçlerinde önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu yapay zekâ aracı, öğrencilere bilgiye hızlı erişim imkânı tanırken aynı zamanda kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunarak öğrencilerin sorularına anında yanıt verebilmekte ve öğrenme süreçlerini hızlandırmaktadır. Eğitimciler için de ders içeriklerini daha etkili ve dinamik bir şekilde hazırlama konusunda faydalı bir destek sağlamaktadır.

ChatGPT ve benzeri yapay zekâ teknolojilerinin din eğitiminde etkin bir biçimde kullanılabilmesi bazı zorluklarla karşı karşıyadır. Bu bağlamda bilhassa yapay zekânın sunduğu bilgilerin doğruluğu ve dinî kaynakların güvenilir bir biçimde aktarılması kritik öneme sahiptir. ChatGPT, dinî metinlerin çok boyutlu anlamlarını tam olarak kavrayamayabilir ve dinî eğitimin manevi, duygusal ve insani yönlerini yeterince derinlemesine yansıtamayabilir. Bu sebeple yapay zekâ teknolojilerinin eğitimcinin rolünü tamamen ortadan kaldırmak yerine eğitim sürecine tamamlayıcı bir araç olarak entegre edilmesi gerekmektedir.

Yapay zekâ teknolojilerinin din eğitimindeki rolü gelecekte daha da önemli hale gelecek gözükmemektedir. Eğitimcilerin yapay zekâyı derslerine entegre ederken pedagojik becerilerini geliştirmeleri ve bu araçları etkin bir biçimde kullanabilmek için gerekli teknik bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Yapay zekânın kişiselleştirilmiş geri bildirim sunma kapasitesi, din eğitimini daha etkili ve verimli hale getirebilir. Yapay zekâ uygulamalarının eğitimdeki rolü ve önemi arttıkça, bu tür araçlar eğitim süreçlerinin her aşamasında önemli bir destek sağlayacaktır. Ancak, öğretmenlerin duygusal ve sosyal etkileşimdeki katkılarının göz ardı edilmemesi gerektiği unutulmamalıdır.

Sonuç olarak yapay zekâ teknolojileri, eğitimcilerin iş yükünü hafifletirken öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha verimli hale getirmek amacıyla önemli bir destek sunmaktadır. Eğitimcilerin rehberliği ve yapay zekânın sağladığı destek, din eğitimini zenginleştirerek öğrencilere daha etkili bir öğrenme deneyimi sunmakta kilit bir rol oynamaktadır. Yapay zekâ uygulamaları, din eğitimini daha kişiselleştirilmiş ve etkileşimli bir hale getirerek öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına ve öğrenme stillerine daha uygun bir şekilde yanıt verebilmektedir.

Kaynakça

- Akbaba, Sırrı. "Eğitimde Motivasyon". *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 13 (04 Aralık 2010), 343-361.
- Albrecht, Steffen. "ChatGPT und andere Computermodelle zur Sprachverarbeitung – Grundlagen, Anwendungspotenziale und mögliche Auswirkungen". 2023. <https://doi.org/10.5445/IR/1000158070>
- Arslan, Kürşat. "Eğitimde yapay zekâ ve uygulamaları". *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi* 11/1 (2020), 71-88. <https://dergipark.org.tr/en/pub/baebd/issue/55426/690058>
- Bozgeyikli, Hasan. "Mesleki Eğitimde Paradigma Değişimi: Türkiye'nin Mesleki Eğitimle İmtihani' Üzerine". *Eğitim Ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori Ve Uygulama* 11/22 (31 Aralık 2020), 349-362.
- Bozkurt, Aras. "ChatGPT, Üretken Yapay Zeka Ve Algoritmik Paradigma Değişikliği". *Alanyazın* 4/1 (2023), 63-72. <https://dergipark.org.tr/en/pub/alanyazin/issue/77771/1283282>
- Can, Rıdvan vd. "Öğretmenlerin Eğitimde Teknoloji Kullanımına Yönelik Görüşleri". *Cihanşümül Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 3/5 (2023), 1-12.
- Carbonell, Jaime R. "AI in CAI: An artificial-intelligence approach to computer-assisted instruction". *IEEE transactions on man-machine systems* 11/4 (1970), 190-202.
- Cebeci, Suat. "Din Öğretimi Yöntemleri". *Etkili Din Öğretimi*. 305-334. TİDEF Yayınları, 2010.
- Charniak, Eugene - McDermott, Drew. *Introduction to Artificial Intelligence*. Reading, Mass.: Addison-Wesley, 6. pr., 1991.
- Coşkun, Fatma - Gülleroğlu, Hamide Deniz. "Yapay Zekânın Tarih İçindeki Gelişimi Ve Eğitimde Kullanılması". *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* 54/3 (2021), 947-966.
- Curacı, Umay Tuba. "Eğitimde Teknolojinin Kullanımı". *Kamu Yönetimi ve Teknoloji Dergisi* 3/2 (31 Aralık 2021), 166-174.
- Demirdağ, Seyithan. "Öğrenci Çeşitliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri". *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* 52/1 (01 Nisan 2019), 1-28. <https://doi.org/10.30964/aubfd.410769>
- Doğrucan, Mehmet Fatih. "Temel Bilimler Eğitimi, Müfredat ve İnsan Kaynakları Sorunumuz". *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi* 5/2 (05 Kasım 2020), 160-166.
- Ekici, Selda - Yılmaz, Bülent. "FATİH Projesi Üzerine Bir Değerlendirme". *Türk Kütüphaneciliği* 27/2 (01 Nisan 2013), 317-339.
- Engin, Ali Osman, Rasim Tösten - M. Dursun Kaya. "Bilgisayar Destekli Eğitim." *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1.5, 69-80.
- Generaldirektion Bildung, Jugend, Sport und Kultur (Europäische Kommission). *Ethische Leitlinien für Lehrkräfte über die Nutzung von KI und Daten für Lehr- und Lernzwecke*. Amt für Veröffentlichungen der Europäischen Union, 2022.
- Göküş, Şeref. "Din Öğretiminde Gezi-Gözlem Yöntemi ve Bir Uygulama Örneği". *TYB Akademi: Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, X/28 (2020), 120-130.
- Görgülü, Deniz - Küçükali, Rıdvan. "Öğretmenlerin Teknolojik Liderlik Özyeterliliklerinin İncelenmesi". *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama* 1/1 (16 Ağustos 2018), 1-12.
- GPT-3 powers the next generation of apps". Erişim 11 Eylül 2024. <https://openai.com/index/gpt-3-apps/>
- GPT-4. Erişim 11 Eylül 2024. <https://openai.com/index/gpt-4-research/>
- Haugeland, John. *Artificial intelligence: The very idea*. MIT press, 1989. <https://chatgpt.com/c/672f6655-d13c-8001-9116-4eac275522fd> (Erişim Tarihi: 03.10.2024).
- Introducing ChatGPT. Erişim 11 Eylül 2024. <https://openai.com/index/chatgpt/>

- Introducing ChatGPT Edu. Erişim 08 Eylül 2024. <https://openai.com/index/introducing-chatgpt-edu/>
- Introducing OpenAI. Erişim 08 Eylül 2024. <https://openai.com/index/introducing-openai/>
- Kabak, Tarık - Kırbaş, İsmail. "Chatgpt With Risks And Opportunities". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 14/2 (31 Aralık 2023), 365-376. <https://doi.org/10.29048/makufebed.1271477>
- Karsenti, Thierry. "Artificial intelligencein education:The urgent need to prepareteachers for tomorrow'sschools". *Formation et profession* 27/1 (2019), 105. <https://doi.org/10.18162/fp.2019.a166>
- Kurzweil, Raymond. "The Age of Intelligent Machines". MIT Press, 1990.
- Minsky, Marvin. "The age of intelligent machines: thoughts about artificial intelligence". *KurzweilAI.net*.
- OpenAI About Erişim 03 Eylül 2024. <https://openai.com/about/>
- OpenAI About (Erişim 08 Eylül 2024). <https://openai.com/about/>
- Özdemir, Servet - Cemaloğlu, Necati. "Eğitimde Değişimi Uygulama Modelleri". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 17/17 (01 Ağustos 1999), 91-103.
- Parlak, Sıdıka Nur. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ile Öğretim Teknolojileri Bağlamında Metaverse'e Genel Bakış". *Talim* 7/1 (2023), 54-74.
- Proeger, Till vd. *ChatGPT in der beruflichen Bildung des Handwerks: Anwendungsfelder, Prompts, Chancen und Risiken*. Research Report. ifh Forschungsbericht, 2024. ifh Forschungsbericht.
- Roumeliotis, Konstantinos I. - Tselikas, Nikolaos D. "Chatgpt and Open-Ai Models: A Preliminary Review". *Future Internet* 15/6 (2023), 192, 1-24.
- Russell, Stuart J. - Norvig, Peter. *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. Pearson, 2016. <https://thuvienso.hoasen.edu.vn/handle/123456789/8967>
- Saka, Erkan. "Türkiye'de internet". *Türkiye İnternet Tarihi. Istanbul: Alternatif Bilişim Derneği*, 4-71.
- Schindler, Kirsten. "ChatGPT oder Überlegungen zu den Veränderungen des Schreibens in der Schule". *MiDU - Medien im Deutschunterricht* 5/2 (2023), 1-21. <https://doi.org/10.18716/OJS/MIDU/2023.2.5>
- Şenyaman, Gül. "Arapça Yabancı Dil Öğretiminde Yapay Zekânın Geleceği: ChatGPT Örneği". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 33 (2023), 1057-1070.
- Şişman, Mehmet. *Eğitime Giriş*. Pegem Akademi Yayıncılık, 2023.
- Tekin, Özlem. "ChatGPT im Unterricht Deutsch als Fremdsprache". *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi* 5/2, 135-163. <https://doi.org/10.55143/alkad.1390420>.
- Tosun, Cemal. "Din Öğretiminde Gezi Gözlem Yöntemi", *Din Öğretimi Dergisi*, 40 (1993), 23-32.
- Turing, Alan. "Computing Machinery and Intelligence". *Mind* 59/October (1950), 433-460. <https://doi.org/10.1093/mind/lix.236.433>
- Vogelgesang, Jens, vd.. "Nutzung von ChatGPT in Lehre und Forschung-eine Einschätzung der AIDAHO-Projektgruppe". *Retrieved March 12*, 1-11.
- Vogler, Hans-Joachim. "Vom Lernprodukt zum Lernprozess mit ChatGPT - eine didaktische Analyse". *SEMINAR*. <https://elibrary.utb.de/doi/10.3278/SEM2402W011>

